

ke, ki jih ni mogoče prezreti. Raziskovalci antike in fevdalizma bodo marsikateremu podatku ali razlagi nasprotovali ali podvomili v resničnost. To pa ne velja samo za to knjigo. Način podajanja snovi v knjigi je tekoč, jasen, tudi polemičen. Marsikatero razlago iz obsežne literature, ki jo je uporabil, s pojasnjevanjem zavrača, tudi zato je branje knjige privlačnejše. Anderson omenja tudi slovenske kraje, a ne slovenske literature. Najbrž bi že bil čas, da bi kratko zgodovino Slovencev izdali vsaj v enem od svetovnih jezikov. Zdi se, da misel ni nova, njena uresničitev pa bi bila koristna.

Ludvik Čarni

Maria Luisa Rizzatti, **Leonardo**. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1991. 128 strani.

(Pre)obilju člankov in knjig o Leonardu da Vinciju (1452—1519) se pridružuje v slovenskem izboru »Geniji v umetnosti« Maksa Veselka prevod italijanskega originala Marije Louise Rizzatti iz leta 1975. Ta količina nastaja in se neprestano povečuje zaradi seznanjanja novih generacij z »najbolj univerzalnim človekom renesanse«, pa tudi zaradi trajnega problema, ki je očitno v »fenomenu Leonardo«. V glavnem gre za dela dveh smeri: prva ponujajo vedno nove formule, kako bolje razložiti ta fenomen, druga poskušajo obstoječe znanje pa tudi neodgovorjena in nezadovoljivo odgovorjena vprašanja povezati v mozaični portretni sestav. Takšna je knjiga »Leonardo« M. L. Rizzattijeve, namenjena predvsem prvemu bližnjemu seznanjanju z genijem iz Vincijsa, vendar tudi dovolj izčrpna v odpiranju problematike, ki jo bo zainteresirani študiral po strokovni literaturi in predvsem neposredno iz Leonardovih del.

Obravnavana knjiga je umetnostnozgodovinsko delo, druga področja Leonardove univerzalnosti le bolj omenja in podreja svojemu osnovnemu vidiku. Drugi pol njegove genialnosti je predvsem na področju naravoslovnih opazovanj ter raziskav in tehničnih izumov, kjer je Leonardo gradil in nadgrajeval svojo veliko sintezo z mnogimi originalnimi prispevki ter spoznanji. Rizzattijeva nekatere omenja, vendar pa je težišče modernih prizadevanj šlo dalje in skuša ne le enakovredno obravnavati pola umetnost-znanost, marveč se veliko ukvarja tudi z obojestranskim vplivanjem obeh sfer. Kdor skuša globlje v Leonardov fenomen, se ne more izogniti študiju s tega vidika.

Takšen je — v najkrajšem — domet avtoričinega koncepta in ambicioznosti, velja pa še kratko pogledati, kaj knjiga ponuja. Ob obilici zares kakovostnih barvnih reprodukcij si sledi biografski del, poskus človeškega približanja iz večinoma drobnih anekdot, sprehod skoz idealizirano (vsa dela na enem mestu!) galerijo in komentar k njegovemu umetniškemu opusu. Ta poglavja uokvirja spredaj izbor iz Leonardovih zapisov, zadaj pa iz zapisov njegovih in naših sodobnikov. Uvodoma je dodana zgodovinska skica Leonardovega časa, predvsem razmer na dvoru družine Sforza v Milanu. To so mozaične sestavine, ki naj se povežejo v portret velikega umetnika visoke renesanse s sokreativnim bralčevim deležem.

Zgodovinar bo pri svojem strokovnem delu verjetno segel mimo takšne knjige v znanstveno literaturo. Kadar pa si bo zaželel manj zahtevnega vodstva skozi svet Leonardove umetnosti, mu bo dobrodošla tudi ta knjiga. Morda bo ob njej razmišljal o problemu populariziranja zgodovinskih dogajanj in osebnosti, kar zahteva določeno odstopanje od stroge metodologije zgodovinopisja. Vsekakor pa bi polemika z Rizzattijevo lahko bolje osvetlila problem zgodovinskosti oseb, ki tako prehitvejajo svoj čas in izstopajo iz njega ter žive še stoletja kasneje, kakor je to pri Leonardu.

Sandi Sitar

Jože Pogačnik, **Starejše slovensko slovstvo**. Ljubljana : Znanstveni inštitut FF, 1990, 392 strani.

Med izdajami znanstvenega inštituta Filozofske fakultete v Ljubljani je zagledala luč sveta tudi obširna študija Jožeta Pogačnika z naslovom *Starejše slovensko slovstvo*. Ker gre za uglednega slovenista, ki je prinesel mnogo novega v našo vednost, pravega ambasadorja te stroke z objavami praktično po celi Evropi, so bralčeva pričakovanja, ko vzame njegovo delo v roke, razumljivo, visoka. Toda: kdor pričakuje, je dostikrat razočaran; zato tu ne bom govoril o dobrih straneh knjige, ki jih je seveda veliko, ampak le o stvareh, ki so me iritirale.

Šokantno je označevanje H. Bullingerja za Kalvinovega naslednika (sic! — str. 153), ko vendar že vsak povprečno razgledan razumnik vé, da je bil Zwinglijev dedič.